

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В Україні, як в більшості посттоталітарних країнах, система вищої освіти залишається закритою, тому вимоги якості освіти визначаються та контролюються переважно профільними міністерствами, а не реальними замовниками освітніх послуг і не завжди відповідають дійсним потребам ринкової економіки.

Важливі гравці, що мають скеровувати учасників освітнього процесу: бізнес, студенти, національні та міжнародні громадські організації та інші не беруть участь, навіть побічно, у процедурах забезпечення якості, хоча формально така участь передбачена.

Головною задачею освітніх закладів стає не підвищення власної якості та ефективності, а успішність формального звітування перед державними органами контролю, що за відсутності мотивації і серйозного суспільного контролю, породжує корупцію.

Незалежні спостерігачі вказують на низьку ефективність українських освітніх закладів з точки зору інноваційних досліджень, внеску до світового банку знань, інтеграції в міжнародні освітні та наукові мережі, мобільності викладачів і студентів, зв'язків з бізнесом і впливу на формування національної еліти, а також стимулювання гарного економічного і політичного управління. В авторитетних рейтингах Таймс та Шанхайському немає жодного університету України.

Не на користь підвищення ефективності освітніх закладів свідчать і економічні показники України: ВВП на душу населення в Україні у 2012 році дорівнював 3,87 тис дол., у той час, як середньосвітовий показник складає 10,7 тис дол., російський – 14,2 тис дол., польський – 12,5 тис дол., а фінський – 46,1 тис дол.

Україна займає лише 82 місце (серед 142 країн) в рейтингу національної конкурентоспроможності та 161 місце (серед 177 країн) за індексом економічної свободи.

Складність теперішніх і майбутніх глобальних перетворень, передбачає соціальну відповідальність вищої освіти для покращення розуміння багатогранних проблем, які включають соціальний, економічний, науковий і культурний виміри та здатність відповідати їм:

1. Вища освіта як суспільне благо є відповідальністю усіх заінтересованих сторін, особливо уряду. Виконання державою її інституційних функцій передбачає: збільшення інвестицій у вищу

освіту; запровадження і посилення відповідних систем забезпечення якості із залученням усіх заінтересованих сторін; підвищення допрофесійного і професійного рівня підготовки викладачів, який надає можливість підготовки студентів, як відповідальних громадян; гарантування рівного доступу до вищої освіти; забезпечення активної участі студентів в академічному житті зі свободою висловлювання та правом прийняття в організаційних процесах; підвищення привабливості академічної кар'єри.

2. Освіта повинна привести суспільство до створення глобальних знань, які б відповідали глобальним викликам: продовольчої безпеки, зміни клімату, розподілу водних ресурсів та охорони здоров'я.

3. Заклади вищої освіти, через їх основні функції (дослідження, навчання і послуги громадськості), що здійснюються в контексті інституційної автономії та академічної свободи, повинні збільшити свою міждисциплінарну спрямованість і просувати критичне мислення і активну громадянську позицію.

4. Вища освіта повинна не тільки надавати тверді навички для теперішніх і майбутніх поколінь, але й має також сприяти освіті соціально відповідальних громадян, які прагнуть до створення миру, захисту прав людини і цінностей демократії.

Минуле десятиліття засвідчує, що вища освіта і дослідження сприяють викоріненню бідності, сталому розвитку і прогресу. Заклади вищої освіти мають соціальний обов'язок допомогти заохочувати кругообіг "мізків" та зменшити негативний вплив від їх відтоку.

Для якості і цілісності вищої освіти, важливо, щоб академічний штат мав можливості для дослідження і навчання. Академічна свобода є фундаментальною цінністю, яка має бути захищеною у сучасному мінливому глобальному середовищі. Але автономія, в понятті повної свободи прийняття рішень, може мати і негативний ефект за умов існуючого низького рівня культури в середовищі вищої освіти та зацікавлених зовнішніх сторін. Академічна автономія, прозорість та висока академічна культура всіх учасників процесу мають стати гарантією успіху заходів забезпечення якості в системі вищої освіти.

Заклади вищої освіти мають шукати галузі дослідження і навчання, які можуть стосуватися проблем, пов'язаних з підвищення добробуту населення і становити основу для науки і технологій.

Системи знань можуть розширити розуміння вимог, що з'являються, а вища освіта створити взаємовигідне партнерство з громадами і громадянським суспільством для полегшення обміну і передачі відповідних знань.